

Muziekles voor elk kind

tekst Jan-Kees Karels
beeld RD

Samenspel, heet de basisschool in de Bijlmer. Een passende naam: na schooltijd komen zo'n dertig leerlingen de gymzaal binnen om te spelen in het orkest. Samenspel is een van de achttien Amsterdamse basisscholen waar alle kinderen vanaf groep 5 een instrument krijgen.

Vandaag staat er een invaldirigent voor de groep. Op een speelse manier leert hij de muzikanten te reageren op zijn slag.

„Oké, we gaan er een wedstrijd van maken”, zegt hij als iedereen klaarzit. „We beginnen te spelen en dan sla ik af. Als er één viool doorspeelt, is de hele vioolgroep af. De groep die overblijft, heeft gewonnen.”

Het gaat op deze school niet om de vraag of je een instrument speelt, maar welk instrument je speelt, zegt Alice Ferguson, communicatiemedewerker van de Stichting Leerorkest. In 2005 startte in Amsterdam het eerste „leerorkest” voor basisschoolkinderen. Van groep 5 tot en met groep 8 krijgen kinderen in groepjes muziekles op een instrument van hun keuze: viool, contrabas, harp, klarinet, slagwerk. En ze spelen met elkaar in orkesten onder en na schooltijd.

Gabriëlle Addia zit in de eerste

klas van Scholengemeenschap Reigersbos, maar doet nog elke week mee met de repetitie op haar oude basisschool. „Ik had in groep 5 trompet gekozen, maar het werd viool. Nu vind ik viool leuker dan trompet”, zegt ze. Of vioolspelen moeilijk is? Gabriëlle: „In het begin is het wel wennen. Hoe houd je de viool en de stok vast? Zet je je vingers op de goede plek? Ik gebruik ook een schoudersteun, anders zit de viool niet zo lekker.”

Gabriëlle's orkest gaf begin dit jaar een uitvoering in de Ahoyhallen, bij het afscheid van koningin Beatrix. Ook Jaïre Buyné uit groep 8b was erbij. Een hele belevenis, beamen de twee. Jaïre koos in groep 5 een klarinet, zijn vriend een fagot. „De klank van een klarinet vind ik mooi, het klinkt niet zo zwaar bas”, legt Jaïre uit. „Je kunt de emotie er meer uit

krijgen.” Hij speelt een stukje voor uit „Pirates of the Caribbean”.

Zelfvertrouwen
Ieder kind kan een instrument bespelen, muziek zou een vast onderdeel van het schoolprogramma moeten zijn. Dat is de overtuiging van Marco de Souza, initiatiefnemer en directeur van de Stichting Leerorkest.

Als muzikschool-directeur in de Bijlmer begon hij in 2005 met het eerste leerorkest in een migrantenwijk. Het idee is dat alle kinderen op de basisschool een muziekinstrument leren bespelen, legt De Souza uit. „En ze spelen samen in een groot orkest: het Leerorkest. De kinderen krijgen les van professionele muziekdocenten. Thuis mogen ze op hun instrument oefenen.”
De kinderen zijn vooral van

Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse en Surinaamse komaf. „Toen ik een keer een presentatie gaf”, vertelt de directeur, „kwam na afloop een Marokkaanse moeder naar me toe. „Voor het eerst heb ik het gevoel dat onze kinderen echt als Nederlanders worden gezien”, zei ze geëmotioneerd. Je ziet onder migranten een enorme wens serieus genomen te worden. In het orkest leren de kinderen communiceren, samenwerken, doorzetten, musiceren. Het geeft hun een enorm gevoel van waarde en zelfvertrouwen.”

Het initiatief van De Souza kreeg steun van de burgemeester van Amsterdam, de onderwijsminister en koningin Máxima (zie kader). Wegens het succes van het project werd De Souza vorig jaar door zijn stadsgenoten uitgeroepen tot Amsterdammer van het Jaar.

Depot
Om de scholen van instrumenten te voorzien, is er een speciaal depot opgericht. Scholen kunnen hier tegen een jaarbedrag van een paar honderd euro de benodigde instrumenten huren. Het depot is deze maand verhuisd naar een pand in Amsterdam-Oost, naast de Koepelkerk, van het Nederlands Philharmonisch Orkest. Musici van dit orkest spelen vaak met de Leerorkestkinderen mee bij optredens.

„Er bestaat een heel romantisch idee over muziek”

De doelstelling is om in drie jaar tijd minimaal 5000 muziekinstrumenten beschikbaar te hebben voor uitleen, licht De Souza toe. Hij toont de ateliers, waar vrijwilligers onder leiding van een professioneel de instrumenten schoonmaken en onderhouden. „Voor de specialistische reparaties hebben we deskundigen achter de hand. Maar 90 procent van het werk hier is gewoon schoonmaken en checken of de onderdelen kloppen. Ouders en studenten van het roc

Klassiek Geeft

Koningin Máxima gaf in mei het startschot voor de actie Klassiek Geeft van Radio 4. Het was een landelijke inzamelactie voor het Instrumentendepot Leerorkest. Radio 4 riep zijn luisteraars ertoe op om (niet meer gebruikte) muziekinstrumenten te doneren en naar inzamelpunten in het land te brengen. Luisteraars konden verder geld geven voor de aanschaf en het onderhoud van instrumenten. De actie leverde 1723 muziekinstrumenten en een bedrag van 44.048 euro op.

Repetitie van het orkest in de Amsterdamse basisschool Samenspel.

Directeur Marco de Souza van Stichting Leerorkest.

helpen ons daarbij als vrijwilliger.” De directeur onderstreept het belang om de opgedane kennis en ervaring te delen. „Vaak zie je dat

een organisatie met overheidsgeld mooi materiaal ontwikkelt, maar dit niet deelt met anderen. Het materiaal gaat dood, wordt niet meer gebruikt. Wij hebben voor de verschillende instrumenten een soort muzikaal AVI-systeem ontwikkeld, uitgaand van elf stappen over één jaar verdeeld. Om dit materiaal te ontwikkelen en te delen, hebben we een expertisecentrum opgezet. We willen iedereen die een leerorkest in zijn school wil opzetten op weg helpen. Scholen die aan de slag willen, kunnen terecht op de website Orkest in de Klas (orkestindeklas.nl).”

Romantisch idee
De Souza, geboren in 1964 in Brazilië, studeerde gamba aan het conservatorium in Utrecht. Hij doceerde aan muziekscholen in Veendam en Ede voordat hij naar Amsterdam kwam. Hij heeft gemerkt dat er in Europa nog steeds een romantisch idee over muziek bestaat. „Kunste-
>>>leerorkest.nl

naars worden als heel bijzondere mensen gezien, ze krijgen een bijna goddelijk randje. Je moet voor muziek vooral talent hebben, heet het dan. Het zijn vervolgens de ouders die bepalen of een kind op muziekles gaat of niet. Daardoor is het muziekonderwijs geen normaal onderdeel van de cultuur: het is in de vrije tijd geplaatst, apart gezet, en helemaal gericht op individuele lessen. Vraag in een muziekwinkel maar eens naar een methode voor individueel vioolles, en je krijgt een hele stapel. Maar vraag je naar een methode voor viool klassikaal, dan is die er vrijwel niet.”
De Souza gelooft niet zo in dat idee van „je-moet-talent-hebben”, zegt hij. „Talent is het vermogen om te leren. En natuurlijk heeft het ene kind daarvan meer dan het andere – maar elk kind heeft dat vermogen.”

Jaïre Buyné (l.) en Gabriëlle Addia.